

Його Високоповажність Петро Порошенко
Адміністрація Президента України
Вул. Банкова, 11, 01220 Київ, Україна

Брюссель 28 липня 2016

RE: Порушення прав людини та професійних прав адвокатів в Україні

Вельмишановний пане Президент,

Звертаюся до вас від імені Ради адвокатських та правничих товариств Європи (ССВЕ), яка представляє адвокатські та правничі товариства 45 країн, що разом об'єднують більш ніж 1 мільйон європейських адвокатів.

ССВЕ вже зверталася до вас раніше – у листі від 5 квітня 2016 року – та висловлювала занепокоєння вбивствами адвокатів Юрія Грабовського, Віктора Лойко, Олександра Грузкова та Юрія Ігнатенка. Ми прохали вас про незалежне та всебічне розслідування цих злочинів, наголошуючи на важливості дотримання за будь-яких обставин професійних прав усіх адвокатів в Україні, що дозволить їм здійснювати професійну діяльність без побоювань що проти них застосують репресії, залякування або переслідування, а їх діяльності перешкоджатимуть.

В іншому листі від 6 квітня 2016 року ми звертали вашу увагу на випадки обшуків та виїмок у адвокатів, про які ми дізналися від Національної асоціації адвокатів України. Ці випадки вказують на те, що згадані у листі державні органи не виконують вимоги європейських та міжнародних стандартів під час проведення обшуків та виїмок. У тому ж листі ми привертали вашу увагу до випадків, коли адвокатів викликають у суд як свідків у справах їх клієнтів.

У відповідь на ці листи, ваш офіс інформував нас, що згадані листи було передано до Генеральної прокуратури, Національної поліції, Служби безпеки України та Державної фіскальної служби. На сьогодні, ми отримали відповіді від Генеральної прокуратури, Національної поліції, та Державної фіскальної служби, за що дуже вдячні. Але жоден з листів-відповідей цих органів навіть побіжно не згадує випадки які ми наводили у своїх листах.

Зважаючи на те, що Національна асоціація адвокатів України і надалі інформує нас про все нові та нові порушення, ми дійшли висновку, що ситуація в Україні не покращилася. Перелік порушень, про які нам стало відомо, включає, але не обмежується фізичним насиллям, порушенням прав людини, порушенням професійних прав адвокатів, незаконними обшуками та виїмками, відмові у доступі до клієнта, незаконному прослуховуванні та ототожненням адвоката з його клієнтом.

ПОГРОЗИ ТА ФІЗИЧНЕ НАСИЛЬСТВО ЩОДО АДВОКАТІВ У ЗВ'ЯЗКУ З ЇХ ПРОФЕСІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Національна асоціація адвокатів України проінформувала ССВЕ щодо декількох випадків вчинення тиску на адвокатів та погрозами на їх адресу. Крім того, мали випадки фізичного насильства або спроби його вчинити у зв'язку з їх професійною діяльністю. За нашими відомостями, адвокат Гармаш зазнав нападу із застосуванням вогнепальної зброї у належному йому приміщенні. Іншим прикладом є випадок з адвокатом А. Ситниковим, який зазнав нападу з боку невідомих людей в зв'язку з його професійною діяльністю. Наскільки нам відомо, А. Сітніков надає юридичну допомогу місцевій ініціативній групі, яка виступає проти незаконного будівництва. На додаток до численних погроз, на нього навіть здійснили напад після того, як він взяв участь в нараді ініціативної групи.

З урахуванням вищевикладеного, ССВЕ звертає вашу увагу на Основні положення Організації Об'єднаних Націй з питання щодо ролі адвокатів, зокрема Принципів 16 та 18 про гарантії професійної діяльності адвокатів. Слід підкреслити, що роль урядів має особливо важливе значення в цьому відношенні, оскільки саме уряди *"забезпечують, щоб адвокати: а) можливість здійснювати їх професійні обов'язки без залякування, перешкод, завдання турботи й недоречного втручання».*

ВІДМОВА АДВОКАТУ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ У ВИКОРИСТАННІ НЕОБХІДНИХ ЗАСОБІВ

Ми також були проінформовані Національною асоціацією адвокатів України, що адвокат з особливими потребами - А. Рокицький (1-а група інвалідності по зору), який надає юридичні консультації у кримінальних справах, було відмовлено у використанні необхідного засобу, що дозволяє йому виконувати свої професійні обов'язки. Адвокат мав намір зафіксувати слідчу дію шляхом запису допиту. Проте, слідчий заборонив фіксувати слідчу дію, а також вдався до застосування грубої сили проти особи, яка супроводжувала адвоката.

На нашу думку, дії слідчого буде рівносильними дискримінації за ознакою інвалідності відповідно до статті 14 Європейської конвенції про права людини (ЄКПЛ), стороною якої є Україна. Серед інших міжнародних документів, які захищають людей з обмеженими можливостями від дискримінаційного поводження є: Рекомендація 1592 (2003) Щодо повної соціальної інтеграції людей з обмеженими можливостями здоров'я Ради Європи та Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права інвалідів, зокрема, стаття 5, яка виступає за рівність і недискримінацію, а також стаття 21 що закріплює свободу вираження думок і переконань, а також доступ до інформації.

ОБШУКИ ТА ВИЇМКИ

З Національної асоціації адвокатів України нам також повідомили про нові випадки незаконного обшуку та вилучення документів, що захищені адвокатською таємницею. З наявної у нас інформації, ми розуміємо, що 5 липня 2016 року, детективи Головного підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України, спільно з працівниками Спеціалізованої Антикорупційної прокуратури України провели численні обшуки за адресами робочих місць адвокатів. На додачу до порушень процесуальних

норм з боку слідчого судді, що виніс ухвалу про обшук, під час власне обшуку детективи НАБУ незаконно отримали доступ до адвокатських досьє, переглядали, читали, занотовували та знайомилися з документами які містять інформацію, що становить адвокатську таємницю. Варто зазначити також, що вони отримали доступ, переглядали, читали, занотовували та знайомилися з документами що також становлять адвокатську таємницю, але не мали жодного стосунку до справи, яку вони розслідували.

У світлі цього, ССВЕ бажає повторно заявити про свою стурбованість, висловлену також у листі від 6 квітня 2016 року, підтримуючи її посиланнями на практику Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). Зокрема, у справі “Андре та ін. проти Франції” Суд постановив, що "...обшуки повинні супроводжуватися визначеними гарантіями", і що "життєво важливим є забезпечити сувору нормативну базу для таких заходів", оскільки "юристи займають важливу позицію в здійсненні правосуддя, і можуть бути віднесені, в силу їх ролі в якості посередника між сторонами і судами, до правоохоронців ". Зокрема, у справі “Німіц проти Німеччини” Суд постановив, що життєво важливим є забезпечення захисту професійної таємниці в разі обшуку і вилучення документів з офісу адвоката або його помешкання. Гарантії повинні захищати від свавілля і зловживань. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» також надає приватним особам належні та ефективні гарантії. У ньому передбачено захист професійної таємниці в пп.4 з п.1 ст. 23. – “забороняється проведення огляду, розголошення, витребування чи вилучення документів, пов’язаних із здійсненням адвокатської діяльності;”

ВІДМОВА У ДОСТУПІ ДО КЛІЄНТА

Ми також були проінформовані про той випадок, коли адвокати були позбавлені доступу до свого клієнта. Це знаходиться в явному протиріччі з принципом 1, закріпленим у Рекомендації № R (2000) 21 Ради Європи, в якій говориться, що "адвокати повинні мати доступ до своїх клієнтів, в тому числі, зокрема, осіб, позбавлених волі, з тим щоб вони могли надавати правову допомогу конфіденційно і представляти своїх клієнтів відповідно до встановлених професійних стандартів ".

ПРОСЛУХОВУВАННЯ АДВОКАТА

Крім того, ми дізналися про випадки незаконного прослуховування телефонних розмов адвокатів, що становить втручання в приватні бесіди між клієнтом і адвокатом. Як зазначено у Принципі 22 Основних положень Організації Об'єднаних Націй щодо питання про роль адвокатів, "уряди визнають і поважають всі комунікації і консультації між юристами і їх клієнтами в рамках їх професійних відносин". Також передбачено Рекомендації № R (2000) 21 Ради Європи, що "всі необхідні заходи повинні бути вжиті, щоб забезпечити дотримання конфіденційності відносин між адвокатом і клієнтом". Втручання у приватні розмови між клієнтом і його адвокатом заборонено пп.9 п.1 ст.23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

ОТОТОЖНЕННЯ АДВОКАТА З КЛІЄНТОМ

І, наостанок, Національна асоціація адвокатів України повідомила, що є випадки ідентифікації адвокатів з їх клієнтом. Ця практика суперечить Принципу Основних положень Організації Об'єднаних Націй щодо питання про роль адвокатів, яка недвозначно вказує на неприпустимість ототожнення/ідентифікації адвокатів зі своїми клієнтами. Крім того, це є порушенням національного законодавства, а саме, пп.16 п.1 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

З огляду на вирішальну роль адвокатів у здійсненні правосуддя і в забезпеченні та захисті верховенства закону, ССВЕ засуджує вищевказані порушення. Що викликає особливе занепокоєння так це те, що в багатьох випадках саме правоохоронні органи порушують права адвокатів. У цьому контексті особливо важливо забезпечити захист прав адвоката, оскільки їх порушення неминуче впливає на право громадян України на справедливий судовий розгляд, закріплене в Європейській конвенції з прав людини. Адвокати відіграють центральну роль в забезпеченні захисту прав людини і основних свобод, і тому ССВЕ шанобливо просить Вас розслідувати факти, згадані вище, і вжити всіх заходів, щоб запобігти зловживанням проти адвокатів у майбутньому.

З повагою,

Мішель Бенішу
Президент ССВЕ

СС: Генеральна прокуратура України, Національне антикорупційне бюро України

Додатки:

1. Лист ССВЕ від 5 квітня 2016 року
2. Лист ССВЕ від 6 квітня 2016 року

Додаток 1
Лист ССВЕ від 5 квітня 2016 року

Його Високоповажність Петро Порошенко
Адміністрація Президента України
Вул. Банкова, 11, 01220 Київ, Україна

Брюссель, 5 квітня 2016

RE: Занепокоєння з приводу убивства адвоката Юрія Грабовського та ситуації з Оксаною Соколовською та іншими українськими адвокатами

Ваша Високоповажносте!

Звертаюся до вас від імені Ради адвокатських та правничих товариств Європи (ССВЕ), що об'єднує адвокатські та правничі товариства країн-членів Європейського Співтовариства, Європейського Економічного Простору та представляє понад 1 мільйон європейських адвокатів. Окрім цього, до ССВЕ на правах спостерігачів входять представники адвокатур ще тринадцяти країн. ССВЕ акцентує увагу на повазі до прав людини та верховенстві права та особливо занепокоєна ситуацією щодо прав захисників по всьому світу.

ССВЕ засуджує недавні вбивства адвокатів в Україні, зокрема вбивство адвоката Юрія Грабовського. ССВЕ додатково занепокоєно ситуацією довкола адвоката Оксани Соколовської, українського адвоката, представника російського громадянина Євгенія Єрофєєва.

Як нам стало відомо, Юрія Грабовського востаннє бачили 6 березня 2016 року, коли він покидав власний офіс у супроводі невідомого. 25 березня його тіло знайшли зі слідами вогнепальних поранень. Адвокат Грабовський представляв інтереси російського громадянина Олександра Александрова, якого у травні 2015 року схопили разом з Євгенієм Єрофєєвим після зіткнення між українськими та сепаратистськими силами. Обидва були звинувачені у в приналежності до російських збройних сил. Вбивство адвоката Грабовського було вже другим у 2016 році, після смерті Віктора Лойко на початку березня. У 2015 році було вбито адвокатів Олександра Грузкова та Юрія Ігнатенка, а проти Олександра Вишневого двічі здійснювалися насильницькі дії. Як нам стало відомо, з огляду на насильство спрямоване проти адвокатів в Україні, Оксані Соколовській держава надала захист, але жодних дієвих заходів вжито не було. Також, через місяць після початку роботи у справі Євгенія Єрофєєва, адвокат була обвинувачена у завданні тяжких тілесних ушкоджень у ході домашньої суперечки що відбувалася липні 2014 року. Пані Соколовська стверджує, що справа проти неї є сфабрикованою з метою не допустити її до захисту клієнта. Справа і далі триває.

У цьому контексті, ССВЕ хотіла б привернути вашу увагу до Базових Принципів ООН щодо ролі адвокатів (у вкладенні), зокрема до Принципів 16 та 18 щодо гарантії адвокатської діяльності.

З огляду на вищевикладене, ССВЕ закликає Вашу Високоповажність вжити дієвих заходів для забезпечення належного та об'єктивного розслідування убивств Юрія Грабовського, Віктора Лойко, Олександра Грузкова та Юрія Ігнатенка, забезпечення безпеки Оксани Соколовської та зняття обвинувачень проти неї. Додатково, ССВЕ

просить вас забезпечити адвокатам належні умови для здійснення професійної діяльності без розправ, залякувань, погроз та інших перепон.

З повагою,

Мішель Бенішу
Президент

Додаток
Основные принципы, касающиеся роли юристов
Приняты Восьмым Конгрессом ООН по предупреждению преступности и
обращению с правонарушителями;
Гавана, 27 августа - 7 сентября 1990 года

Принимая во внимание, что народы мира заявляют в Уставе Организации Объединенных Наций (995_010), в частности, о своей решимости создать условия, при которых может соблюдаться справедливость, и провозглашают в качестве одной из своих целей осуществление международного сотрудничества в обеспечении и

развитии уважения прав человека и основных свобод без различия расы, пола, языка и религии, принимая во внимание, что во Всеобщей декларации Прав человека зафиксированы принципы равенства перед законом, презумпция невиновности, право на то, чтобы дело было рассмотрено гласно и с соблюдением всех требований справедливости независимым и беспристрастным судом, и все необходимые гарантии для защиты любого человека, обвиняемого в совершении преступления,

принимая во внимание, что в Международном пакте о гражданских и политических правах (995_043)* также провозглашается право быть судимым без неоправданной задержки и право на справедливое и публичное разбирательство дела компетентным, независимым и беспристрастным судом, созданным на основании закона,

принимая во внимание, что в Международном пакте об экономических, социальных и культурных правах напоминает об обязанности государств согласно Уставу Организации Объединенных Наций способствовать всеобщему уважению и соблюдению прав и свобод человека,

принимая во внимание, что в Своде принципов защиты всех лиц, подвергаемых задержанию или заключению в какой бы то ни было форме, предусматривается, что задержанное лицо имеет право использовать помощь юрисконсульта, обращаться и консультироваться с ним,

принимая во внимание, что в Стандартных минимальных правилах обращения с заключенными, в частности, рекомендуется обеспечивать подследственным заключенным юридическую помощь и конфиденциальное обращение с адвокатом,

принимая во внимание, что в Мерах, гарантирующих защиту прав тех, кто приговорен к смертной казни, подтверждается право каждого подозреваемого или обвиняемого в совершении преступления, за которое может быть вынесен смертный приговор, на соответствующую правовую помощь на всех стадиях судопроизводства в соответствии со статьей 14 Международного пакта о гражданских и политических правах,

принимая во внимание, что в декларации основных принципов правосудия для жертв преступлений и злоупотреблений властью рекомендуются меры, которые следует принимать на международном и национальном уровнях для облегчения жертвам преступлений доступа к правосудию и справедливому обращению, реституции, компенсации и помощи,

принимая во внимание, что для обеспечения надлежащей защиты прав и основных свобод человека, пользоваться которыми должны все люди, независимо от того, являются ли эти права экономическими, социальными и культурными или гражданскими и политическими, необходимо, чтобы все люди действительно имели доступ к юридическим услугам, предоставляемым независимыми профессиональными юристами, принимая во внимание, что профессиональным ассоциациям юристов отводится основополагающая роль в обеспечении соблюдения профессиональных норм и этики в защите своих членов от преследования и неправомерных ограничений и посягательств, в предоставлении юридических услуг всем нуждающимся и в сотрудничестве с правительственными и другими учреждениями в содействии осуществлению целей правосудия и в отстаивании государственных интересов, приведенные ниже Основные принципы, касающиеся роли юристов, сформулированные для оказания помощи государствам-членам в осуществлении их задачи развития и обеспечения надлежащей роли юристов, должны соблюдаться и учитываться правительствами в рамках их национального законодательства и практики и должны быть доведены до внимания юристов, а также других лиц, таких, как судьи, обвинители, представители исполнительных и законодательных органов и населения в целом. Эти принципы, при необходимости, также применяются к лицам, которые выполняют функции юристов, не имея официального статуса таковых.

Доступ к юристам и юридическим услугам

1. Каждый человек имеет право обратиться к любому юристу за помощью для защиты и отстаивания его прав и защиты его на всех стадиях уголовного разбирательства.

2. Правительство обеспечивает эффективные процедуры и гибкие механизмы эффективного и равного доступа к юристам для всех лиц, находящихся на их территории и попадающих под их юрисдикцию, без какого-либо различия, такого, как дискриминация по признаку расы, цвета кожи, этнического происхождения, пола, языка, религии, политических или иных убеждений, национального или социального происхождения, имущественного, сословного, экономического или иного положения.

3. Правительства обеспечивают предоставление достаточных финансовых и иных средств для оказания юридических услуг бедным и, в случае необходимости, другим лицам, находящимся в неблагоприятном положении. Профессиональные ассоциации юристов сотрудничают в организации и обеспечении услуг, средств и других ресурсов.

4. Правительства и профессиональные ассоциации юристов содействуют осуществлению программ по информированию людей об их правах и обязанностях в соответствии с законом и о важной роли юристов в защите их основных свобод. Особое внимание следует уделять оказанию помощи бедным и другим лицам, находящимся в неблагоприятном положении, с тем, чтобы они могли отстаивать свои права и, когда это необходимо, обращаться за помощью к юристам.

Специальные гарантии в вопросах уголовного правосудия

5. Правительства обеспечивают, чтобы компетентные власти немедленно информировали каждого человека о его праве пользоваться помощью юриста по своему выбору при аресте или задержании либо при обвинении его в совершении уголовного преступления.

6. Во всех случаях, когда того требуют интересы правосудия, каждый такой человек, не имеющий юриста, имеет право на помощь юриста, опыт и компетентность которого соответствуют характеру правонарушения, назначенного в целях предоставления ему эффективной юридической помощи бесплатно, если у него нет достаточных средств для оплаты услуг юриста.

7. Кроме того, правительства обеспечивают, чтобы все арестованные или задержанные лица, независимо от того, предъявлено ли им обвинение в совершении уголовного преступления или нет, получали немедленный доступ к юристу и в любом случае не позднее, чем через сорок восемь часов с момента ареста или задержания.

8. Всем арестованным, задержанным или заключенным в тюрьму лицам предоставляются надлежащие возможности, время и условия для посещения юристом, сношения и консультации с ним без задержки, вмешательства или цензуры и с соблюдением полной конфиденциальности. Такие консультации могут проводиться в присутствии должностных лиц по поддержанию правопорядка, но без возможности быть услышанными ими.

Квалификация и подготовка кадров

9. Правительства, профессиональные ассоциации юристов и учебные заведения обеспечивают надлежащую квалификацию и подготовку юристов и знание ими профессиональных идеалов и моральных обязанностей, а также прав человека и основных свобод, признанных национальным и международным правом.

10. Правительства, профессиональные ассоциации юристов и учебные заведения обеспечивают отсутствие дискриминации в ущерб какому-либо лицу в отношении начала или продолжения профессиональной юридической практики по признаку расы, цвета кожи, пола, этнического происхождения, религии, политических или иных взглядов, национального или социального происхождения, имущественного, сословного, экономического или иного положения, за исключением того, что требование, согласно которому адвокат должен являться гражданином соответствующей страны, не рассматривается как дискриминационное.

11. В странах, где существуют группы, общины и регионы, потребности которых в юридических услугах не обеспечивают, особенно там, где такие группы обладают своеобразной культурой, традициями или языком или становились жертвами дискриминации в прошлом, правительства, профессиональные ассоциации юристов и учебные заведения должны принять особые меры к тому, чтобы предоставить возможности кандидатам от этих групп получить доступ к профессии юриста и обеспечить, чтобы они получили образование, соответствующее потребностям их групп.

Функции и обязанности

12. Юристы при всех обстоятельствах сохраняют честь и достоинство, присущие их профессии, как ответственные сотрудники в области отправления правосудия.

13. По отношению к своим клиентам юристы выполняют следующие функции:

а) консультирование клиентов в отношении их юридических прав и обязанностей и работы правовой системы в той мере, в какой это касается юридических прав и обязанностей клиентов;

б) оказание клиентам помощи любыми доступными средствами и принятие законодательных мер для защиты их или их интересов;

с) оказание, в случае необходимости, помощи клиентам в судах, трибуналах или административных органах.

14. Защищая права своих клиентов и отстаивая интересы правосудия, юристы должны содействовать защите прав человека и основных свобод, признанных национальным и международным правом, и во всех случаях действовать независимо и добросовестно в соответствии с законом и признанными нормами и профессиональной этикой юриста.

15. Юристы всегда строго соблюдают интересы своих клиентов.

Гарантии в отношении выполнения юристами своих обязанностей

16. Правительства обеспечивают, чтобы юристы:

а) могли выполнять все свои профессиональные обязанности в обстановке, свободной от угроз, препятствий, запугивания или неоправданного вмешательства;

б) могли совершать поездки и беспрепятственно консультироваться со своими клиентами внутри страны и за ее пределами; и

с) не подвергались судебному преследованию и судебным, административным, экономическим или другим санкциям за любые действия, совершенные в соответствии с признанными профессиональными обязанностями, нормами и этикой, а также угрозами такого преследования и санкций.

17. В тех случаях, когда возникает угроза безопасности юристов в результате выполнения ими своих функций, власти обеспечивают им надлежащую защиту.

18. Юристы не отождествляются со своими клиентами или интересами своих клиентов в результате выполнения ими своих функций.

19. Ни один суд или административный орган, в котором признается право на адвоката, не отказывается признавать права юриста отстаивать в суде интересы своего клиента, за исключением тех случаев, когда юристу было отказано в праве выполнять свои профессиональные обязанности в соответствии с национальным правом и практикой и в соответствии с настоящими принципами.

20. Юристы пользуются гражданским и уголовным иммунитетом в отношении соответствующих заявлений, сделанных добросовестно в виде письменных представлений в суд или устных выступлений в суде или ходе выполнения ими своих профессиональных обязанностей в суде, трибунале или другом юридическом или административном органе

21. Компетентные органы обязаны обеспечивать юристам достаточно заблаговременный доступ к надлежащей информации, досье и документам, находящимся в их распоряжении или под их контролем, с тем чтобы юристы имели возможность оказывать эффективную юридическую помощь своим клиентам. Такой доступ должен обеспечиваться как только в этом появляется необходимость.

22. Правительства признают и обеспечивают конфиденциальный характер любых сношений и консультаций между юристами и их клиентами в рамках их профессиональных отношений.

Свобода убеждений и ассоциаций

23. Юристы, как и другие граждане, имеют право на свободу выражения мнения, убеждений и собраний. В частности, они имеют право принимать участие в общественных дискуссиях по вопросам, касающимся права, отправления правосудия и поощрения и защиты прав человека, и быть членами местных, национальных или международных организаций или создавать их и принимать участие в их заседаниях, не подвергаясь ограничению своей профессиональной деятельности вследствие своих законных действий или членства в законной организации. Осуществляя эти права, юристы в своих действиях всегда руководствуются правом и признанными нормами и профессиональной этикой юриста.

Профессиональные ассоциации юристов

24. Юристы имеют право создавать и являться членами самостоятельных профессиональных ассоциаций, представляющих их интересы, способствующих их непрерывному образованию и подготовке и защищающих их профессиональные интересы. Исполнительный орган профессиональных организаций избирается ее членами и выполняет свои функции без вмешательства извне.

25. Профессиональные ассоциации юристов сотрудничают с правительствами с целью обеспечить, чтобы все лица имели реальный и равный доступ к юридическому обслуживанию и чтобы юристы имели возможность без неправомерного вмешательства консультировать и оказывать помощь клиентам в соответствии с законом и признанными профессиональными стандартами и этическими нормами.

Дисциплинарные меры

26. Юристы через свои соответствующие органы или законодательные органы разрабатывают в соответствии с национальным законодательством и обычаями и признанными международными стандартами и нормами кодексы профессионального поведения юристов.

27. Обвинения или жалобы в отношении юристов, выступающих в своем профессиональном качестве, подлежат скорейшему и объективному рассмотрению в соответствии с надлежащей процедурой. Юристы имеют право на справедливое разбирательство дела, включая право на помощь юриста по своему выбору.

28. Дисциплинарные меры в отношении юристов рассматриваются беспристрастным дисциплинарным комитетом, создаваемым юристами, в независимом органе, предусмотренном законом, или в суде и подлежат независимому судебному контролю.

29. Все дисциплинарные меры определяются в соответствии с кодексом профессионального поведения и другими признанными стандартами и профессиональной этикой юриста и в свете настоящих принципов.

Додаток 2

Лист ССВЕ від 6 квітня 2016

Й.В. Петро Порошенко
Президент України
Вул. Банкова 11, Київ 01220
Україна

Брюссель, 6 квітня 2016 року

Ваша Високоповажносте!

Звертаюся до вас від імені Ради адвокатських та правничих товариств Європи (ССВЕ), що об'єднує адвокатські та правничі товариства країн-членів Європейського Співтовариства, Європейського Економічного Простору та представляє понад 1 мільйон європейських адвокатів. Окрім цього, до ССВЕ на правах спостерігачів входять представники адвокатур ще тринадцяти країн.

Варто відзначити, що термін “правник”, який використовує ССВЕ відповідає терміну “адвокат”, який застосовується в Україні.

Нещодавно я вже звертався до вас щодо вбивств адвокатів України та порушень їх прав. ССВЕ у своєму листі закликала вас розпочати повне та незаангажоване розслідування цих убивств з тим щоб притягнути винних до кримінальної відповідальності, як того вимагають міжнародні стандарти.

ССВЕ стало відомо від Національної асоціації адвокатів України (НААУ) про численні випадки порушень прав адвокатів в Україні. ССВЕ безумовно засуджує такі порушення та висловлює велике занепокоєння ситуацією що склалася навколо адвокатської спільноти в Україні.

Перш за все, ССВЕ підкреслює, що адвокати відіграють життєво важливу роль у відправленні правосуддя, захищають та забезпечують дотримання принципу верховенства права. Все це є центральним елементом дотримання прав людини та основоположних свобод. Цей принцип закріплений нормативними актами на рівні ЄС, широко визнаний в міжнародному праві та практиці Європейського суду з прав людини. Більше того, ми акцентуємо вашу увагу, що адвокати під час надання правової допомоги чи представництва клієнта несуть обов'язки, в основі яких лежить відданість базовим цінностям професії, що включають, зокрема, професійну незалежність, право та обов'язок зберігати адвокатську таємницю. Ці базові цінності є фундаментом довіри між адвокатом та клієнтом, їх плідної взаємодії в подальшому. Це також стосується належного відправлення правосуддя, доступу до нього та права на справедливий суд, згідно вимог Європейської Конвенції з прав людини.

(1) Обшуки та виїмки

Численні випадки обшуків та виїмок, які порушують вимоги європейських та українських стандартів, були доведені до відома ССВЕ Національною асоціацією адвокатів України. ССВЕ знає про випадки проведення обшуків за відсутності адвоката

та/або представника ради адвокатів регіону в порушення приписів Закону України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність”. На додачу, нам надходили звіти про те, що у деяких випадках слідчі органи вилучали всі паперові та електронні документи юридичних фірм (що перебували у користуванні різних адвокатів), незважаючи на те, що обшук стосувався лише одного адвоката. Дуже часто обшуки та вилучення проводилися без дотримання принципу конфіденційності. Більше того, запити клієнтів про допуск їх адвокатів до проведення обшуків, залишалися без уваги.

У зв’язку з цими випадками, ССВЕ звертає вашу увагу на практику Європейського суду з прав людини, що стосується обшуків робочих місць та домівок адвокатів. В цих ситуаціях Суд застосовував статтю 8 Конвенції: “Право на повагу до приватного і сімейного життя”. Суд встановив, що “обшуки мають супроводжуватися певними гарантіями” та що “життєво важливим є встановлення надійної регуляторної бази для таких гарантій” з огляду на те, що “адвокати відіграють життєво важливу роль у відправленні правосуддя та завдяки цьому виступають як посередники між сторонами та судами; найкраще це описано терміном “представники закону”. Зокрема, Суд встановив, що критично важливим є забезпечення збереження професійної таємниці при обшуку робочого місця чи помешкання адвоката та виїмці документів. Згадані гарантії мають попередити зловживання та самовільні дії.

ССВЕ провела дослідження щодо питання обшуку та вилучень у помешканнях адвокатів та їх офісах у 2009-2010 роках та знову у 2014. Результати дослідження показали, що обшук офісу та/або помешкання адвоката може проводитися виключно за умови суворого дотримання певних умов (наявності судового рішення про обшук, представника органу адвокатського самоврядування та ін.). Під час будь-якого обшуку має бути забезпечено збереження адвокатської таємниці. В деяких країнах обшук дозволяється виключно у випадках коли проти адвоката порушено кримінальне провадження.

ССВЕ відзначає, що Закон України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність” надає ефективні та достатні гарантії проти зловживань – наприклад, вимога наявності судового рішення про обшук, присутності самого адвоката та представника адвокатського самоврядування регіону під час обшуку, вимога забезпечення дотримання професійної таємниці. Але на практиці представники влади нехтують положеннями національних та європейських стандартів.

(2) Виклик адвокатів як свідків у справах проти їх клієнтів.

Національна асоціація адвокатів України також повідомила ССВЕ про численні випадки викликів адвокатів у справах проти їх клієнтів.

У 2009-2010 роках ССВЕ провела опитування серед країн-членів щодо професійної таємниці адвокатів. Зокрема, ССВЕ мала на меті дізнатися, чи існує практика надання свідчень адвокатами проти клієнтів у країнах членах. За результатами опитування стало зрозуміло, що у переважній кількості країн адвокати не можуть та навіть зобов’язані не надавати інформацію щодо питань розкритих їм клієнтами. В деяких країнах клієнт може звільнити адвоката від обов’язку не свідчити проти нього, в деяких - адвоката можуть просити про надання свідчень щодо особливо важливих справ.

ССВЕ звертає вашу увагу на те, що статтею 23 Закону України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність” забороняється вимагати від адвоката розкриття інформації що становить адвокатську таємницю. Також, адвоката не може бути допитано про таку інформацію за винятком випадку, коли клієнт, якого стосується така інформація, звільнив адвоката від обов’язку збереження адвокатської таємниці згідно положень закону.

На додачу, стаття 69(1) Кримінально-процесуального кодексу України передбачає, що адвокат не може бути допитаний що відомостей що складають адвокатську таємницю, за винятком випадку, коли клієнт звільнив адвоката від обов’язку зберігати професійну таємницю.

Ми надзвичайно стурбовані таким розвитком подій та значною кількістю випадків, що продовжує зростати останні два роки. Практики, до яких вдаються представники влади, ідуть у розріз з міжнародними стандартами здійснення адвокатської професії та положеннями національного законодавства. Таким чином, ми наполегливо рекомендуємо вам вжити всіх заходів для забезпечення дотримання положень міжнародного та національного права.

У світлі вищевикладеного, ССВЕ закликає вас розслідувати згадані факти та вжити всіх необхідних заходів щоб гарантувати виконання правоохоронними органами своїх функцій у повній відповідності положенням національного права та таких фундаментальних принципів як професійна таємниця та конфіденційність комунікацій адвокатів. Ми будемо надзвичайно вдячними, якщо ви повідомите нас про вжиті заходи щодо покращення ситуації що склалася навколо адвокатської спільноти та наслідки цих заходів.

Дякую вам.

З повагою,
Мішель Бенішу
Президент ССВЕ